

Brașov, 18 Ianuarie v.

Trebue să mărturisim, că ne-a surprins rezultatul votului asupra legii militare în dieta din Peșta, deși nu ne-am așteptat la o învingere a opoziției maghiare. Ne-a surprins majoritatea cea mare, cu care s'a primit proiectul de lege, modificat.

După atâta gălăgie ce s'a făcut în Țera ungeră din pricina noii legi militare, după ce opiniunea publică maghiară s'a pronunțat în contra ei, mai ales în ce privea §-ii 14 și 25, și după ce au combătut-o și magnații, totuși nu ne-am așteptat la atâta servilism din partea partidei tisziste, încât să voteze legea cu o majoritate de peste o sută de voturi.

Vorba noastră de altă dată: de domn domn să fi, dăr de frică totuși să sci!

Și n'adeveru că Ungurii dovedesc acum cu prisos, că știu de frica celor din Viena, cari îi țin bine de chică, pentru-că și ei bine știu unde-i dore și unde-i usură pe Unguri.

„Vați stricat cu naționalitățile? Jucăți acum cum vă fluerăm noi, căci decă nu, dăm mână cu ele și vai de supremația voastră!”

Așa-i vorbesc cei din Viena ministrului Tisza, când cer să le facă câte-o treabă bună. Și Tisza prea bine îi înțelege și când se întorce din Viena omenii lui i se uită numai în față și gâcesc în dată care-i porunca.

Nu s'a încumetat Tisza să modifice nici măcar un paragraf alu legi. Chiar și prietini lui nemți din Viena s'au mirat de acesta, mai ales după ce atât de mare a fost agitațiunea în contra §-lui 14 și 25, care tractează de serviciul eventual de doi ani al voluntarilor.

Va să dăcă n'a fost lucru de glumă, Tisza a trebuit să se lege că va face să se primesc legea

neschimbată și că va lua măsuri, ca Ungurii de aci încolo să învețe temeinic limba nemțescă.

Tisza s'a ținut de cuvânt.

Cum rămâne însă cu vedă și cu prestigiul națiunii; cum rămâne cu îngâmfarea patrioților, cari pretind, că ei sunt elementul care face puterea monarhiei; cum rămâne cu limba statului, cu care mereu sunt chinuți Nemaghiarii; cum rămâne cu importanța elementului ungeresc în concertul statelor europene, cu poftele șoviniste de a juca rolul de mare putere maghiară; cum rămâne în fine cu aspirațiunile de independență națională maghiară?

Tumulturile întâmplate în Peșta după primirea legii ne arată destul de lămurit starea de impotență în care a ajuns „națiunea”, în zilele de glorie ale lui Tisza Kalman.

Orî doră nu este o dovadă de impotență, când „voința națiunii”, blamată în dietă cu majoritate de peste o sută de voturi, se scoboră acum pe strade, ca să-și răsbune spărgându-se de cătră plebea ațîțată lampele și ferestrele cetățenilor nevinovați, cari pte în inima lor deplângu halul în care a ajuns „națiunea?”

Ore nu dă mărturie de starea de neputință, în care se găsește adî „națiunea”, când adunarea cea mare de Duminecă a tinerilor ungeri, condusă de deputații opoziției din dietă, după ce pretinde înființarea unei armate independente maghiare, după ce strigă: „Josu oficerii austriaci!” „Josu ministrul de honved” și după ce trimite o telegramă infocată lui Kossuth, se mulțamește în urmă cu o rezoluțiune, în care tinerii maghiari se rógă să fiă lăsați a depune esamenul de oficer în limba maghiară?

Sărmană „națiune”!
A rămas lucrul să te mân-

găie oficiosele lui Tisza Kálmán cu pretinsele lui isprăvi, cum face „Corresp. de Pesth” dîcîndu, că d-lu Tisza a lucrat așa de mult pentru a „maghiarisa focarele om-lădinate și panslaviste ale Ungariei”, fiind-că căți-va slusbași de prin Neoplanta și Panciova vorbesc ungeresc!

Așa este. Dușmană cu naționalitățile nemaghiare și cu năpasta politica nemțescă a lui Bismarck în spinare, acesta e isprava lui Tisza Kalman, acesta e, sărmană „națiune”, halul în care ai ajuns!

Demonstrația din Peșta.

Peșta, 28 Ianuarie a. c.

Voiu se vă raportează ceva despre marea adunare a tinerimei „națiunii”, ce s'a ținut erî în redutul orașănesc.

Mișcarea tinerimei au condus-o deputații din stînga extremă în frunte cu Polonyi, cel cu capul mare și cu creierii înfierbentați. Mulțime de tineri sosiră din toate orașele ungeresc ca reprezentanți ai institutelor mai înalte. Privind la grupurile ce le formau pe strade își băteau la ochi tipurile ovresci, ce erau aproape preponderante.

Clădirea unde s'a ținut adunarea a fost împodobită cu mulțime de steguri și stegulețe, deputații și tinerii purtau cocarde tricolore așa că ț-s'ar fi părut că te afli la o adunare a cultur-egyletului adevărat, decă făceai abstracțiune dela mulțimea cea mare a publicului din capitală.

Intre deputați, cari ocupă rîndurile dintîu de scaune, se vedea și Ludovic Mocsary, Madarasz, Blasiu Orban, Pazmandy, ș. a. er din stînga moderată Horvath, Ivor Kaas, Hollaky ș. a.

După ce s'a aclamat ca președinte deputatul Geza Polonyi și s'au numit ca vice-președinți tinerii universitari Gonda din Peșta, Lengyel din Clușiu, Garzully din Pojon și Szokoly, ca reprezentanți alu deputațiilor, Polonyi a deschis adunarea la 10 ore a. m.

Dela 1875 încôce — dîse Polonyi —

se datéză epoca putrediciunii și a maramului în Ungaria, dăr ea s'a stîrșită cu dîua de ađ, căci junimea a venit ca să protesteze în contra stărilor de până acuma (Aprobări). Proiectul legii militare vrea să pedepsescă junimea maghiară pentru maghiarismul ei, elu violenză constituția și batjocoresc națiunea (Așa e!). Proiectul pretinde că nu i destul a ne iubi patria și regele ci trebue să ne facem Nemți (Strigări sgomotose de: „Abzug”!) Înainte cu 20 de ani s'a adus legea actuală militară. Atunci tinerii maghiari au alergat ca voluntari în armată, dăr au fost primiți de cătră oficerii austriaci cu îngâmfare și cu dispreț (Strigări: Josu cu ei!) De atunci armata și-a pierdut simpatiile națiunii.

Acum se încercă din nou — continuă Polonyi — a întrebuița acele mijlce, cu care vor să sugrume consciința de sine națională a tinerimei maghiare (Strigări: asta i cu neputință!) Le trebue doi ani spre a regularisi junimea maghiară (Strigări: zădarnică încercare, josu cu ei!) În afară, în Francia, Spania, Italia tinerii sunt conduși de idei revoluționare, numai la noi nu, și ca mulțămire pentru acesta sunt înteminați cu neîncredere și li-se cere să servesc doi ani (Strigări: rușine!) Națiunea maghiară nu posedă o armată independentă (Strigări: durere!) ea cunoscă numai o armată comună, la a căreia glorie nu participă, a căreia desastre însă trebue să le suporte și ea (Strigări: Așa e!).

O națiune, care n'are armată proprie, n'are nici viitor. Poporele se pregătesc de răboiu. Ungaria nu vrea s'atace, numai libertatea noastră vomu s'o apărăm, onorea și constituția noastră milenară. (Eljenuri sgomotose).

În fine exprimă speranța, că pasul junimei maghiare va avé succes.

Tinêrul Orban din Budapesta pledeză apoi pentru cultura națională și propune un proiect de rezoluțiune cu următoarele șese puncte: 1) Tinerimea regretă, că cererile sale date în interesul limbei maghiare nu s'au luat în considerare. 2) Serviciul de doi ani al voluntarilor e păgubitor și ruși-

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Mersul școlilor populare românesce din Bucovina dela anul 1774 până ađ.

(Fine.)

În alți 10 ani, adecă dela 1875—1885, au sporit școlile românesce dela 13 la 60, er cele rutenesce s'au suit la 85, întrecându-ne cu 25. Poporațiunea, pe care Splény și Enzenberg nu o cunosea, în Bucovina, a devenit astăđi, după statistica oficială, majoritate relativă în țera și este favorisată de urmașii acelor doi generali. Dela nordostul Europei bate un vînt de panslavism și valurile lui cresc și se întăresc din deceniu în deceniu, ba chiar din an în an. În Bucovina slavismul era odinioară nul, astăđi pare a fi factorul cel mai puternic. Elu se ridică pe dărămăturile românesce cu ajutorul Nemților, cari în Bucovina, cu deosebire în Cernăuți, fac politica orbului.

În anul 1780 aveau, precum am vădit mai sus, toate orașele mai mari

ale Bucovinei câte o școlă poporală românescă. Ađi, în anul 1885, nu are nici unul din ele o astfel de școlă. Românii de prin orașe au stătut prin urmăre mai bine în privința școlilor în secolul trecut, decum stau în anul 1888. Numêrul Românilor de prin aceste orașe a fost în anul 1880 după statistica oficială următorul:

Cernăuțu avea 6431 de Români, Siretiul 660 de Români (Acest număr este orî și cum falsu.) Rădăuțu avea 2985 de Români, Câmpulungul 3630 de Români, Suceva avea 2652 de Români. Copii acestor locuitori trebue să cerceteze școlî neromânesce.

După lege însă orașele sunt îndatorite să susie pentru locuitorii români școlî românesce. Românii ar trebui să-și caute dreptul. Ar fi interesant de-a afla, când s'a substituit în școlile de prin orașe limba românescă prin cea nemțescă. Splény și Enzenberg n'au aflat în Bucovina locuitorii germani. Aceștia sunt veniți mai târziu. Numêrul lor și astăđi este în Bucovina întregă neînsemnat.

În anul 1880 vorbeau nemțesce în Bucovina 108.820 de suflete, dintre cari 67.418 erau Israeliti, prin urmăre Germani a fost 41.402. Numêrul lor prin orașe a fost în anul 1880 următorul:

Cernăuți: 8271, Siretu: 1311, Rădăuți: 3912, Câmpulung: 868, Suceva: 2112. Dela zero până la aceste numere au ajuns Germanii numai pe încetul. În Câmpulung și Suceva este numêrul lor și astăđi mai mic decăt alu Românilor. Limba lor a scos-o decî pe a Românilor din școlile orașelor abia târziu, se înțelege, că cu ajutorul guvernului, care nu i trata pe toți fii statului în același mod. Dreptu la cultivarea limbei lor nu aveau Români în ochii multor guverne trecute, care nu reprezenta interesele statului întreg, ci ale unei singure partide naționale.

Partidul politic însă, care este astăđi la cărmă, și-a dat multă silință de a spori școlile populare din Bucovina. Ele au și sporit dela 1880 încôce foarte mult. Acestu sporu ar fi fost și mai frumos, decă guvernul de ađ n'ar fi moștenit unele organe din timpul ne-

fastei domni a centraliștilor. Pentru ridicarea nivelului școlilor române populare este de mare însemnatate imulțirea inspectorilor districtuali, de fiecare căpitănată un inspector. Deputatul Lupul a și cerut acesta dîunăđi și ministrul Gautsch a promis, că va căuta să i împlinescă dorința, decă se vor afla omeni apti pentru acesta. În Bucovina sunt însă opt căpitănate, și atâția omeni apti de inspectori districtuali se pot afla în Bucovina prea lesne. Unu rîu foarte mare, care împiedecă progresul școlilor noastre populare, este, că mulți învățători nu cunosc limba românescă. Aceștia trebuesc să li se învețe și să dea examenul din ea, orî să fi substituiți prin alți, cari cunosc limba poporului. Să li-se pue acestor învățători un terminu, până când să dea examenul din limba românescă, și la casu, că n'ar împlini condițiunea, să se escrie concursu asupra locului lor, vestindu-se acestu concursu în modu potrivit și sub condițiunile cerute de lege și în Transilvania vecină.

Dără conditio sine qua non pentru

noș. 3) Esamenul german de oficeri nu se unesc de demnitatea națională. 4) Tinerimea apără patria ei, pe regele ei cu viața ei, dăr se alipește la nația ei maghiară, la constituția ei. 5) Protestează în contra orî cărorî încercări de germanizare. 6) Limba esamenului de oficeri să fiă maghiară.

Vorbesc apoi mai mulți universitari. Unul strigă: până aici și mai departe nu! Altul vorbește de rușinea și batjocura ce a suferit-o junimea maghiară, alu treilea de atentatul în contra limbei și a junimei națiunii. Iuristul D. Egri din Cinci-Biserici pledază în contra ministrului Fejervary între strigări de „Abzug Fejervary“ și propune să se adreseze lui Kossuth o telegramă salutătoare. (Să primesce cu eljenuri sgomotose).

Resoluțiunea de mai sus se primește apoi cu unanimitate și adunarea se încheie cu doue vorbirî ale deputaților Iranyi și Ivor Kaas cătră junime.

Mocsary și legea militară.

Din discursul lui Mocsary asupra legii militare estragemu partea în care vorbește despre influința acestei legi asupra raporturilor dintre Maghiari și naționalități:

Domnilor, Binevoiti a da atențiune și altei considerațiunii. (S'auđim!) Tote naționalitățile nemaghiare ale Ungariei sunt a visate a-și însuși cătu mai multu limba maghiară. (Aprobări). Acesta o poftescu împrejurările, acesta o cere legea. Se află carî mergu și mai departe și carî dorescu să fiă aici o cultură exclusiv maghiară; carî voescu cu orice prețu să propage maghiarizarea. Basându-ne pe punctul de vedere alu acestora, cugetați ce voru dice ađ-măne celelalte naționalități, când față cu ele se accentuează astfelu de aspirațiunii și astfelu de tendințe. Ore nu voru dice și acestea cu dreptu cuvântu: ce vreți voi, cum poftiți ca noi să ne schimbăm limba și naționalitatea noastră cu limba și naționalitatea voastră, pe carî și voi înși-vă le prețuiți atăt de puțin, (Așa este! Așa este! în stanga extremă) încăt le supuneți supremației unei limbi străine, (Așa este! în stanga extremă) pentru a părăsi acea situațiune a ei, ce după lege și după natura lucrului o are deja, și pe care dintre naționalități nimenea n'a tras-o la îndoielă.

Binevoiti a vă gândi: ore decă voru vedea naționalitățile, ce rolă joca limba germană și instituțiunea armatei comune, nu va urma de aci, că în modul lor de cugetare conceptul de stat nu se va mai alipi de țera acesta, în care și ele trebuie să trăescă și să moră, ci și se va lipi de acelu imperiu comun (Așa este! în stanga extremă), în care singur află adevărata putere reală, care se a-

mestecă și în tôte relațiile și afacerile interne ale acestei țeri. (Așa este! în stanga extremă.) Ore împrejurarea acesta nu va face pe celelalte naționalități să cugete, că în urma urmelor nici mântuirea lor n'au s'o aștepte dela realizarea bunelor raporturi cu Ungaria, ci dela alipirea lor la acelu imperiu comun, care deja de multu le amăgesce cu lozinca: „Gleichberechtigung aller Nationalitäten.“ (Viue aprobări în stanga extremă.)

La locul acesta, onorată dietă, imi este cu neputință a nu mă provoca la vorbirea colegului meu deputat A. Pulszky, care vorbire în cea mai mare parte e vrednică de atențiune (Mare sgomotu. Strigări în stanga extremă: nu merită!) Da, aceea prea însemnată vorbire, pe care a ținut-o elu în această dietă. (Mare sgomotu în stanga extremă). Scusați-mi, acesta este părerea mea. (S'auđim! S'auđim!) ...Eu cu plăcere am ascultat din vorbirea colegului Pulszky mai multe accentuări potrivite în ceea ce privește naționalitățile, dăr când d-lu colegu a ăisă, că noi de aceea trebuie să învățăm limba germană în măsură mai mare, pentru ca să avem dreptul de a pretinde dela naționalități învățarea limbei maghiare, mă rog de iertare, dăr eu cu uimire vedu, că pe aceea anumită scară am ajunsu multu mai departe, decum am cugetat, pentru că sentimentul față cu maghiarizarea este spre apunere. (Așa este! în stanga extremă).

În acestu conceptu alu d-lui deputat se cuprinde o adevărată negațiune a statului maghiar. Ce avem noi cu ceea ce face Austria? Cestiunea de naționalitate este o afacere internă a Ungariei. În această afacere nu ne pôte regula pe noi raportul ce-lu avem cu celalaltu stat alu monarhiei. (Așa este! în stanga extremă.)

Orî dora noi să facem o cestiune comună și din cestiunea de naționalitate, care trebuie să fiă rezolvată pe baza dispozițiunilor și a proiectelor emanate din principiile comune? Forte corect a observat erî și d-lu deputat Jokai Mor, unde este analogia între raportul, în care ne aflăm noi cu monarhia comună și între raportul în care se află Maghiarizarea cu celelalte naționalități? Ce se va întâmpla, decă noi vom ridica limba și spiritul armatei comune la nivelul culturai comune? — Se va întâmpla aceea, că ne vom supune supremației unei astfelu de limbi, la a căreia spate stă o putere străină. (Adevăratu! Așa este! în stanga). Și ce se va întâmpla, decă celelalte naționalități voru învăța unguresce! Voru învăța limba acelei țeri, ai căreia cetățeni sunt ei împreună cu noi, în care și ei sunt membri ai națiunii politice egal

indreptățiți (?—Red. Gaz.), voru învăța acea limbă, care aici este limba legislațiunii, a guvernului, a autorităților superioare, a judecătorilor, cu unu cuvântu limba de stat a acestei țeri. Dăr tocmai pentru-că acesta este așa, după ce naționalitățile învăță unguresce în interesul și de buna lor voiă (?—Red. G.) și încă în scolile lor proprii, după ce pră bine știu, că acesta trebuie s'o facă în interesul lor propriu, pentru-că la casu contrar ca cetățeni ai statului nu-și pot validita pe deplin dreptul de a influința asupra afacerilor țerei: în genere ăisă nu mai e lipsă de acele speciale dispozițiuni, a căroră îndreptărire onoratul meu colegu-deputat A. Pulszky o caută în germanizați.

Binevoiască onoratul meu colegu deputat a stăruie caastfelu de dispozițiuni să se deala o parte și atunci nu va mai fi lipsă de unu sfat atăt de ciudat, cum e acela, că trebuie să ne germanisăm pentru ca să putem maghiariza pe alții. (Viue aprobări în stanga extremă).

Să nu vorbim despre cestiunea de naționalitate, pentru-că în legătura în care a adus-o d-lu deputat Pulszki, ea n'are loc; vorba e aici singur numai de naționalitatea maghiară, cu ea și prin ea despre supremația statului maghiar, vorba e despre aceea, ca să ne apărăm contra unui inamic, care față cu această naționalitate este mai periculos decătă tôte nisuințele naționalităților aflătoare în patriă, pentru-că decă se va realiza tendința acestui inamic, atunci statul maghiar devine amenințat de cel mai mare pericol, de pericolul descompunerii interne. Aici e vorba de a se da o grea lovitură naționalității unguresci, formațiunii de stat a Ungariei. Acesta este una din cauzele, acesta este principala cauză pentru care nu primesc proiectul. (Aprobări în stanga extremă).

Desbaterile asupra legii militare.

Dep. Detrich dice, că proiectul face să scadă însuflețirea armatei, chiar decă ar fi, de aceea il respinge.

Barth. Hevesy votază pentru moțiunea lui Ugron.

Br. Rosner constată, că în cursul desbaterii s'a observat o conglăsuire generală în punctul, că fiecare vorbitor e devotat ideii marelor aspirațiunii naționale, a căroră îndreptărire nimenea n'a negat-o și păreriile au diferit numai în privința esecutării lor și a oportunității. (Aplause'n drapta la tiszaiști.) Acum nici n'ar fi unu succesu practic, pentru-că nu e unu corp oficeresc unguresc numeros și îndestulitor. Classa cultă a Ungariei trebuie să ia în armata actuală acelu loc, care e demn de țelul cel mare, de armata ungurescă de sine stătătoare. Speră că

dispozițiunile privitoare la voluntari voru da în această privință unu rezultat favorabil, așa că pôte mulți își voru alege definitiv cariera militară. Elu nu crede că s'ar pută ivi timpuri, în care armata s'ar folosi ca instrument pentru suprimarea libertății și apăsarea națiunii unguresci. Primește proiectul.

Br. Ivor. Kaas vorbește contra proiectului. Arată pericolele ce s'ar pută nasce, decă tôte păturile populațiunii sunt instruite milităresce, dăr cu totu rulu trebuie să urmeze esemplului celorlalte state europene. Elu e pentru o armată națională cu oficeri unguresci. Delegațiunea e de vină, dice elu, că n'avem o armată corăspunătoare pretențiunilor națiunii. Cabinetul Tisza a trădat pretențiunile națiunii pentru ca să aibă protecțiunea cercurilor militare. Din institutiile militare sunt aproape eschis Ungurii. Națiunea nu va renunța niciodată la aceea, ca armata să fiă pătunsă de spirit unguresc și să se valideze în ea limba ungurescă. E pentru moțiunea lui Apponyi.

SCRILE ȚILEI.

† Michailu Stroescu. „Democrația“ din Bucuresci ne aduce trista și dureroasă știre, că marele patriot român Michailu Stroescu, care a făcut cele mai frumoșe donațiuni pentru luminarea neamului românesc în Români și Transilvania, după o scurtă bolă a încetat din viață la Odessa, în dimineața de 15 Ianuarie. Toți Românii simt și împărtășesc împreună cu nobila soție a neuitatului repausat Elisa Stroescu adınca durere pentru această grea pierdere.

Esamenu preoțesc. Presinția Sa episcopul Aradului a dat următoarea înscințare: În conformitate cu dispozițiunile regulamentului votat de sinodul nostru eparchial din anul 1887, terminu pentru depunerea esamenului de calificațiune preoțescă se stabilește pe ziua de 7/19 Februaru a. c. și ăilele următoare; er cererile pentru admitere, instruite conform ș-lui 8 din regulamentul sus amintit, au a se înainta consistorului nostru eparchial până la 1 Februaru căl. vechiu anul curent.

România jună. Societatea academică „România Jună“ din Viena ș-a alesu pentru anul administrativ 1888/89 următorul comitet: Ioan Papanicolă, Drd. med. president; George Stolejanu, stud. fil. vice-president; Nicolae Maximă, stud. techn. secretar I.; Vasiliu Tîbinca, stud. med. secretar II.; I. Gr. Țaranu, stud. med. cassar; Constantin Gatinu, stud. med. controlor; Ioan Scintilla, stud. forest, bibliotecar și econom.

Concerte date de plugari. Corul de plugari din comuna Paulișu arangeză în sera de 3 Februaru st. n. unu concertu, alu căru venit jumătate este destinat pe sema fondului corului, er jumătate pentru fondul gimnasiului român din Arad; er corul de plugari, condus de dnu învățator Iuliu Tioldanu și Teodoru Daulu din Șomoscheșu va arangia în sala edificiului școlar de acolo unu concertu împreunat cu danțu. Venitul este destinat pentru ajutorarea copiilor orfan.

Faptă jidovescă. Duminecă noptea, în septemăna trecută, în comuna Verendin din comitatul Caraș-Severin la o oră după mezul n pti, neguțatorul cu marfă măruntă din locu, ovreul Moritz Schrottmann, fiind singur acasă, a stropit tôte obiectele din prăvălie cu petrolu, și cu o aprințoră le-a dat focu jidovalu, apoi sări afară pe ferăstră, începndu a striga: „arde casa“. Omii cu micu cu mare se pomeniră din somn, și unii începură a trage clopotele bisericii. În o clipă zidirea fu prefăcută în cenușă și norocul a fost, că n'a bătut vântul, că altfel era mai totă comuna mistuită

progresul școlilor noastre populare este reformarea consiliului școlar alu țerii și a consiliilor școlare districtuale. Tote aceste consilii sunt astfel întocmite, că locuitorii gr. or., carî formeză majoritatea țerii, sunt pretutindenea în aceste consilii în majoritate. Faptul acesta este una din cauzele înapoiării noastre în cultură față de celelalte confesiuni din țera. Celorlalte confesiuni li-s'a datu posibilitatea, de a grijă mai bine pentru interesele lor culturale. Cerem deci, ca locuitorii gr. or. să fiă reprezentați în tôte consiliile școlare în proporțiune dreaptă cu numărul din țera. Nu ne îndoim, făcndu-se acesta, școlile noastre populare voru pași repede înainte. Făcndu-ni-se nouă dreptate, nu i-se face nimăru nedreptate.

Ore ajunge numai unu pedagogiu pentru Bucovina? Dalmația are următoarele pedagogii: 1. Borgo Erizzo, lângă Zara, înființat 1865; 2. Ragusa, înființat 1875/76 și 3. Ragusa, pedagogiu de învățatori alu călugărițelor Ursuline. —Silesia următoarele: 1. Bielitz, 2. Teschen, 3. Troppau.

Decă ar trebui să existe ore-care proporțiune între Dalmația, Silesia și Bucovina, atunci negreșit, că și Bucovina, ar trebui să aibă trei pedagogii. Bucovinenii s'ar mulțumi, decă pe lângă pedagogul din Cernăuțu s'ar mai înființa unul în Suceva sau Rădăuțu. Teritoriul Bucovinei este mare și pôte să cuprindă o populațiune cu multu mai mare decătă cea de ađ. Crescndu numărul locuitorilor, trebuie să crească și cel al școlilor. Pedagogiul din Cernăuțu nu ne pôte da ađ atăția învățatori, căți ne trebuiesc; cu atăta mai puțin va satisface elu trebuințelor țerii, decă numărul școlilor va fi mai mare. Să nu uităm, că comunele mari au trebuință de 2—3 învățatori; unu va lucra și în viitor fără nici unu succes, precum lucră ađ.

În cele dise până acum am luat în privire mai alesu, ba chiar exclusiv, școlile de băieți, și am vedut, că aceste stau în Bucovina mai rău, decătă oriunde în Austria. Despre școlile de fete la populațiunea romănescă din Bucovina nu am vorbitu nimica, pentru-că ast-

feliu de școl nu există. Fetele Romănilor cele mai multe nu umblă la școlă, puține cercetază școlile de băieți, er cele de prin orașe cercetază în număr neînsemnat școlile de fete germane. Așa crește tineretul femeesc la Români din Bucovina. Profesorele crescute în pedagogiul din Cernăuțu nici nu sunt apte pentru comunele romănesc, chiar decă și sunt Române, pentru că le lipsesc știința lucrului de mână a țerancelor noastre, adecă cunoscința industriei casnice a Romăncei. Acum bărbații dela sate se plângu, că băieții lor nu învăță în școlă nimic folositor pentru viața practică, cu atăt mai mult sunt îndreptățiți țerancele să dică acesta despre fetele lor. Femeii dela țera îi folosesc industria de casă. Profesorele, care esu din pedagogiul din Cernăuțu, trebuie să corăspundă trebuințelor țerii și să aibă cunoscința exactă a lucrului de mână alu țerancelor noastre. Așa voru pută câștiga ele si iubirea femeilor dela țera. Și învățământul dela pedagogiul din Cernăuțu ar trebui să se conformeze acestor trebuințe.

Cătră onorații cetitorii!

Gazeta Transilvaniei intră în anulul al 52-lea al existenței sale. Nenumăratele dovezi de simpatie și de încredere ce le-a primit acest organ de publicitate din partea Românilor de pretutindeni cu ocaziunea aniversării a cincidecea a existenței sale sunt cea mai viuă și mai puternică mărturie pentru atitudinea sa politică și națională.

Răzimată pe încrederea publicului român și condusă de iubirea de patriă și de datorie ce o are cătră sfânta cauză a românismului, organul nostru n'a pregetat de a aduce, mai ales în cei de ce ani din urmă, însemnate jertfe pentru a corespunde totu mai mult cerințelor timpului și trebuințelor cetitorilor săi.

Astfelu dela 1 Ianuarie 1881 „Gazeta Transilvaniei” a început să apară de trei ori pe săptămână totu cu prețulu de până atunci, er dela 1 Aprilie 1884 apare în fie-care zi, érăși cu același prețu, căci cei 2 fl. adăugați acoperu numai cheltuielile înmultite cu portulu postal.

De atunci încóce amă făcutu totu ce ne-a statu în putință spre a aduce îmbunătățiri atât în redactarea diarului câtu și în întocmirea sa esterióră, pentru care scopu amă isbutitu ca diarulu să-și aibă tipografia proprie.

Nu-i vorba, multe se ceru astăzi dela unu diar, mai ales când elu este chiamat a servi cauzei unui popor atât de multu prigonitu de sórte. Prin urmare nu putem dice că amă ajunsu la capétulu îmbunătățirilor.

Din contră, astăzi când, ca niciodată până acuma, pozițiunea diaristiceii nóstre s'a agravat; când atâtea lovituri sunt îndreptate asupra ei cu vehemență așa de mare; când procese peste procese, condamnări la închisóre și amende în bani o împiedecă în munca și stăruințele ei de a da pe față tóte nelegiuirile, prigonirile și asupririle și de a lupta pentru recăstigarea drepturilor poporului român: se cere dela noi să ne încordăm puterile cu îndoită energiă și să continuăm lupta cu curagiu neînfrântu, introducându noué reforme, pentru ca „Gazeta Transilvaniei” nu numai să coréspundă mai multu chiamării sale, ci să se facă cu putință ca principiile salutare naționale ce le propagă să póta pătrunde până și în coliba țéranului.

Conduși de aceste vederi, voim să facem și cu începerea anului viitoru mai multe esențiale ameliorări în diarulu nostru.

Pe lângă programulu, ce l'amă observat până adă la redactarea foii, suntem decisi a cultiva mai multu și unele terene, cărora până acuma póte nu le-amă pututu da atențiunea cuvenită.

Spre scopulu acesta amă avut fericea a concentra împrejurulu nostru unu număr însemnatu de bărbați cu cunoscințe speciale, cari voru colabora regulat la foia nóstră, așa ca materialulu celu va conține să fiă câtu mai variat, instructiv și acomodat trebuințelor poporului, nu numai pe tórémulu politicu, literar și social, ci ținându deopotrivă sémă și de interesele sale din punctu de vedere alu economiei, educațiunei și higienei, alu afacerilor sale cu autoritățile cu cari vine mai desu în atingere și alu trebilor sale financiare și comerciale.

Afară de aceea căstigându-ne convingerea, că după împrejurările poporului nostru unu diar cotidianu nu este în stare a pătrunde în tóte páturile sociale — parte mare din cauza prețului lui — și astfelu sciind că să sémte trebuința de a i se face cu putință ori și cărui Român, care scie ceti, ca să fiă informatu despre interesele și trebuințele lui, ne-amă decisu ca dela anul nou 1889 înainte să mărím în modu destulu de însemnatu prin adausuri numerele nóstre cu data de Duminecă și să le întocmim și să le redactăm astfelu, ca să intereseze pe ori și ce cetitor și să se póta abona și separat.

Deschidem dér abonamentu la „Gazeta Transilvaniei”, care deși mai bogat în materialu, va costa ca și până acuma 12 fl. v. a. pe an și în deosebú pentru aceia, cărora împregiurările nu le értă de a abona întregu diarulu, deschidem abonamentu separat la numerele cu data de Duminecă ale „Gazetei Transilvaniei”, cari voru costa pe an numai 2 fl. v. a.

Rugăm pe abonații nóstri de până acuma, ca să stăruiască pe câtu le va sta în putință în cerculu domniilor lor pentru lățirea „Gazetei Transilvaniei” precum și pentru răspândirea în popor a numerelor cu data de Duminecă, ce se póte abona și separat.

Redacțiunea.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Iunie 1888.

Table with multiple columns and rows detailing train schedules and fares between various stations like Budapest, Arad, Timisoara, Sibiu, etc. Includes sub-sections for different routes and train types.

Notă: Numerii încadrați cu linii gróse însemnează órele de nópte.